

18. Фененко Федір Власович – отаман Глухова 04.09.1740 р., володів маєтками у Будищах, Макове.

19. Чарниш Іван Федорович – Генеральний суддя з липня 1715 р.

20. Чуйкевич Федір Олександрович – бунчуковий товариш, з 1752 р. володів маєтком у м. Вороніж, автор пам'ятки українського права «Суд і розправа в правах малоросійських».

21. Янович Іван – глухівський отаман, потім бунчуковий товариш.

22. Якубович Яків Дем'янович (1730-1752 р.) Генеральний осавул.

Наразі автором поки що не з'ясовано, чому прізвища дворян Глухівщини XVIII ст. подані в статті не повторюються у означених джерелах. Очевидно їх упорядники враховували лише окремі критерії (наприклад спосіб отримання дворянства) при укладанні своїх видань. Попереду – пошук відповіді на це та інші питання.

Вивчення історії українського дворянства дають нам знання службового, майнового, географічного і біографічного характеру, за допомогою яких зберігається і передається нащадкам пам'ять про батьків, дідів та прадідів, формується родинне дерево.

Посилання

1. Мурашов Г.А. Титулы, чины, награды. – СПб., 2000. – 349 с.

2. Белашов В.І. Глухів – столиця Гетьманщини (До «Глухівського періоду історії України» (1708-1782рр.). – Глухів, 2005. – 219 с.

3. Коваленко О.Б., Гринь О.В. Неопубліковані описово-статистичні джерела з історії Глухова останньої чверті XVIII ст. // Сіверщина в контексті історії України. Збірник наукових праць. – Суми, 2007. – С. 90-94.

4. Лукомский В.К., Модзалевский В.Л. Малороссийский гербовник. – К., 1993. – 213 с.

5. Мельник О., Деркач А., Єрмаков В. та ін. Глухів. Погляд кризь століття: Фотокнига. Суми: «Корпункт», 2008. – 280 с.

6. Милорадович Г.А. Родословная книга Черниговского дворянства. –СПб., 1901. – Т. 1. – 311 с.

7. Модзалевский В.Л. Малороссийский родословник. В 5 Т. – СПб., 2004 – 832 с.

Маханьков Н.В. Дворянские рода Глуховщины в XVIII ст. (1708-1782 рр.)

В статтє подаються условия возникновения дворянских родов Глуховщины в XVIII ст., фамилии дворян, найденные в разных источниках, что будет служить основой в установлении генеалогических связей между поколениями.

Ключевые слова: «Глуховский период», демократизм, генеалогія, наследники, дворяне, родословная.

Makhan'kov M.V. Nobleman's families of Hlukhiv area in the XVIII th century. (1708-1782 years)

In the article the conditions of arising of nobleman's families in Hlukhiv area in the XVIII th century are given. Surnames of nobles, which were found in different sources, will be served as a basis for putting genealogical connections between generations.

Key words: «Hlukhiv period», democracy, genealogy, heirs, nobles, family tree.

29.03.2011 р.

УДК 1 (091) (477) «17»

М.Й. Заремський

ІДЕЇ ЛІБЕРАЛІЗМУ В СОЦІАЛЬНО-ОЛІТИЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПРОСВІТНИКА XVIII СТ. Я.П.КОЗЕЛЬСЬКОГО

У статті аналізуються ідеї лібералізму в соціально-політичній концепції Якова Козельського – видатного діяча українського Просвітництва, у 1770-1778 рр. – співробітника Малоросійської колегії у м. Глухові, фундатора епістемного підходу в розвитку вітчизняної філософії.

Ключові слова: лібералізм, практична філософія, «внутрішнє благополуччя» суспільства, добронравність, доброчесність, «право на помсту».

Постать Якова Павловича Козельського (бл.1728 – після 1795) є однією з ключових фігур в історії української філософської думки як квінтесенції національної духовної культури – з огляду на репрезентацію ним нової, відмінної від скovorодинівської, тотожної європейському Просвітництву, парадигми філософствування епістемного типу, де чітко означено межі філософії як секулярної науки, а сама вона поділяється на теоретичну (логіку та метафізику) і практичну – науку про «благополуччя». І хоча можна цілком погодитися з думкою, що розуміння практичного ставлення до світу, «коли практика, пов'язані з ним практичне пізнання і, зрештою, практична філософія стають відокремленими у межах філософії об'єктом осмислення, чітко фіксуються Кантом» [11, 7], аналіз внеску українського мислителя Я.П. Козельського становить, на наш погляд, значний інтерес. При цьому варто зауважити, що виклад основних положень своєї філософії, здійснений Козельським у творі «Філософічні пропозиції» (1768), і розробка ним питань практичної філософії значно передуює «Критиці практичного розуму» І. Канта (1788). Оперуючи вже секулярними категоріями, акцентуючи увагу на ролі приватної власності, здобутої особою працею, у формуванні та розвитку суспільних відносин, Козельський здійснює спробу виходу на нову історичну парадигму філософського розуміння змісту і сенсу людського буття: «Людина – Природа – Суспільство». Маємо нагадати, що структура філософії його сучасника Г. Сковороди ще значною мірою відповідає середньовічній парадигмі: «Людина – Всесвіт – Бог». І ми цілком поділяємо думку О. Прицака про те, що «співвідношення філософських учень двох вихованців Київської академії можна окреслити як «епілог» (Сковорода) і «пролог» Козельський». Висловлена оцінка має бодай частково вмотивувати мету написання цієї статті: саме «прологів» характер філософії українського мислителя Я.П.Козельського вимагає глибокого і всебічного вивчення, адже вона по-своєму відбивала реальні історичні процеси, теоретично вибудовувала мо-

дель суспільного устрою країни, залучаючи до цього критично переосмислені надбання європейської соціально-політичної думки.

З огляду на те, що постать Якова Козельського як одного з найавторитетніших філософів другої половини XVIII ст. (чого лишень варта вимога Самуїла Миславського, зафіксована в «Інструкції» ректорові новоствореного Харківського колегіуму (1769 р.) «читати із філософії обов'язково і, якщо можливо, то мати для учнів, таку, по-перше, книгу: 1. «Філософічні пропозиції», написані надвірним радником і Правительственному Сенату секретарем Яковом Козельським у 1768 році» [7], а вже далі – посилання на твори вчених із світовим ім'ям – Х. Вольфа, М. Ломоносова, Д'Аламбера) так і залишилася «в тіні» його видатного сучасника Г. Сковороди, варто бодай частково виправити цей перекіс.

Рукописи Я.П. Козельського до нас не дійшли. Основні його роботи перевидані в книзі «Избранные произведения русских мыслителей второй половины XVIII века», Т. 1, М., 1952 (йдеться про «Філософічні пропозиції» (1768), «Міркування двох індійців, Калана та Ібрагіма, про людське пізнання» (1788), окремі переклади). Характеристика поглядів Я. Козельського у різноманітних книгах і статтях здійснена О. Галичем, Я. Колубовським, П. Столл'янським, Ю. Коганом, В. Демичевим, Г. Макогоненком, Е. Віленською, І. Щипановим, В. Дмитриченком, О. Галактіоновим, В. Горським, І. Огородником, М. Русином, П. Никандровим, Е. Радловим. Ряд публікацій, які дозволяють краще осмислити місце українського мислителя в історії західноєвропейської та вітчизняної філософської думки, належить і авторові цієї статті [5].

У зрілий період творчості (після вкладацької роботи в Артилерійському та Інженерному шляхетському кадетському корпусі, служби у Сенаті в Санкт-Петербурзі) на запрошення правителя Малоросії П. Румянцева Яків Козельський працював на полковницькій посаді у Малоросійській колегії в м. Глухові (1770-1778). Про те, яку роль відігравав Глухів того періоду в історії України, сказано немало [2]. Не можна не погодитися також із позицією тих авторів, які витоки української ідеї (український націоналізм) пов'язують із «Глухівським періодом» історії Гетьманщини [3], а головним суб'єктом цього процесу вважають службовців Генеральної військової канцелярії – військових канцеляристів.

Ця нова генерація української інтелектуальної еліти й заклала фундамент українського світогляду, а згодом передала його поколінню «малоросійських просвітителів», до яких поряд із Федором Туманським, Іллею Тимківським, Опанасом Лобисевичем та багатьма іншими належав і Яків Козельський.

Аналізуючи зміст його філософських творів, перекладів творів Р. Обера Верто д'Обефа,

Т. Отвея, Д.Е. Шоффена, К.-Ф. Мозера, Ф.Л. Гольберга, передмови і коментарі, можна зробити висновок про домінування в них людинознавчої, етико-гуманістичної та соціально-політичної проблематики. Якщо ж взяти до уваги те, що «Філософічні пропозиції» в екстремому порядку писалися Я. Козельським спеціально до початку роботи Комісії з нового Укладання, цілком зрозумілим буде інтерес мислителя до проблем політичного устрою, юридично-правових відносин, відносин власності, сімейно-шлюбних стосунків, зовнішньої політики тощо.

Ґрунтовний аналіз соціально-політичних поглядів Якова Козельського дозволяє ідентифікувати його ідеологічні та політичні орієнтації (через наявність в них певних морально-правових засад і системи цінностей – парламентського ладу, вільного підприємництва, демократичних свобод) як ліберальні.

Перший детальний виклад філософії лібералізму ми бачимо у Локка, за оцінкою Бертрана Рассела, «найважливішого, хоч аж ніяк не найглибшого з новітніх філософів» [12, 501].

Ранній лібералізм був індивідуалістський у сферах інтелекту та економіки, проте не був емоційно чи етично стверджений. Така форма лібералізму була властива для Англії вісімнадцятого століття і для розуміння французьких енциклопедистів. Ідеологія раннього лібералізму відіграла прогресивну роль, тому що в ній були сформульовані основні принципи нового політичного устрою, який прийшов на зміну феодалізму. Прибічники лібералізму вимагали обмеження прав монарха парламентом, встановлення конституційного ладу, запровадження демократичних свобод, скасування станових привілеїв. Всім цим рисам певною мірою відповідають висловлені в «Філософічних пропозиціях», «Міркуваннях двох індійців...», передмовах, перекладах і коментарях до творів зарубіжних авторів думки Я.П. Козельського – філософа, юриста, політичного мислителя, просвітителя-демократа.

Політичним ідеалом Я. Козельського було демократичне суспільство, засноване на приватній власності, що здобута особистою працею. У своїх творах за двадцять і більше років до появи американської і французької Конституцій, до оприлюднення французької Декларації людини і громадянина 1789 і американського Білля про права 1791 р. він здійснює характеристику широкого кола прав і свобод людини задля викладу власного розуміння «істинно добродесного суспільства» та придатності у його досягненні якраз демократичних форм політичного устрою.

Помітне місце в соціальній філософії Я.Козельського займає проблема пошуку матеріальної основи добробуту суспільства. Пошук

цієї основи і розробку на її базі нової системи суспільства він проводить під кутом зору двох проблем: 1) «внутрішнього добробуту» суспільства і 2) «зовнішньої безпеки», бо саме на таких підвалинах стверджується довготривалий добробут суспільства взагалі.

Які ж пропозиції вносить Я. Козельський для того, щоб забезпечити «внутрішнє благополуччя» суспільства? Найбільш загальним, основоположним принципом його соціальної утопії виступає принцип добронравності та працелюбності. Лише завдяки праці на благо суспільства, вважає він, може бути реалізованим вищий принцип ідеального людського співжиття – гармонія загального і особистого інтересу: користуючись життєвими благами, людина тим самим користується працею своїх співгромадян, і вона має на це моральне право лише настільки, наскільки сама працює на користь суспільства. Ось чому «не злато і срібло, а працелюбство складає багатство народів» [9, 201], – вважає Я. Козельський. Якщо ж порушується ця умова, то, в кінцевому підсумку, суспільство вибудовуватиме свою споруду на засадах соціальної та майнової нерівності, адже той, хто матиме можливість задовольняти свої потреби і навіть забаганки, не прикладаючи ніяких зусиль, ніколи навіть не думатиме про працю. Тому Козельський прямо заявляє: недопустимим і нетерпимим є таке становище, при якому «одна частина народу їсть, п'є, веселиться, а про працю не тільки не турбується, але й ще її зневажає, а друга працює і працює без відпочинку» [8, 3].

Спонукаючи всіх працездатних людей до праці, на думку Козельського, має справедливий закон: «Нам видається корисним, – зазначає він, – для суспільного блага розподіляти всіх без винятку людей на посади так, щоб вони тими посадами були задоволені і не використовували вільний від роботи час на щось інше як лише на відпочинок та всілякі невинні утіхи» [9, 200].

Загальнообов'язковий характер праці для працездатних громадян Козельський вмотивовує тим, «що всяка людина створена природно так, що потрібно їй їсти, пити, погуляти, відпочити, але якщо вона при всіх цих вигодах добровільно не захоче працювати, то законним чином можна її до цього і примусити» [8, 5].

Як така, концепція класичного лібералізму, вибудована Ш. Монтеск'є, в своїй основі має положення про те, що політичні права є по суті розвитком прав громадянських, і що політична свобода перш за все є гарантією свободи громадянина. Зasadничою ж ідеєю лібералізму завжди було здійснення свободи особистості. При цьому основним методом лібералізму є творча діяльність – настільки творча, наскільки вона дозволяє позбавитися від усього того, що загрожує існуванню індивідуальної свободи чи заважає її розвитку.

Своїм корінням лібералізм сягає античності, і первинною його основою є поняття правової особистості і суб'єктивного права (і в першу чергу права приватної власності).

Дві історичні форми західноєвропейського лібералізму (на феодальну систему і на незалежність духовної влади від світської в епоху середньовіччя) роблять зрозумілим висновок про те, що «свобода сягає своїм корінням суспільства феодальної епохи і тим самим вона набагато старша, ніж абсолютизм» [10, 2].

Лібералізм проголошує непорушність приватної власності перед лицем державної влади, оскільки в непорушному володінні благами, котрі належать окремим особам, він вбачає найдієвішу гарантію можливостей для окремої людини спокійно переслідувати свої цілі і розвивати свої здібності: лише людина, ізольована від тиску матеріальної скрути, може присвятити себе створенню власного щастя. Ось на якій основі й буде закладено у французьку Декларацію прав людини і громадянина 1789 року принципи індивідуалістичного громадського порядку, що ґрунтуватимуться на таких правоосновах ліберального порядку, як свобода, власність, безпека і право кожного чинити спротив насильству.

Ці права – те, що іменується громадянською свободою. Вона характеризується двома аспектами: по-перше, відміною жорстокої правової залежності в будь-якій формі, по-друге, гарантією можливостей прояву особистої ініціативи в усіх видах діяльності, тобто повну автономію приватної ініціативи, у тому числі й по відношенню до влади. А все це й є тим, що іменується природним правом. Воно є, по суті, повним запереченням усіляких привілеїв, бо виявляється пов'язаним із самим природним і самим обґрунтованим з усіх привілеїв – привілеєм бути людиною.

При цьому, варто розрізнити свободу політичну і свободу громадянську. Політична свобода – це право громадян брати участь в управлінні державою, тоді як громадянська свобода – це основні права, згідно з якими вибудовується суспільний (громадянський) лад і які є найвагомішою цінністю держави та її основними ознаками. Тому перша є лише доповненням і гарантією здійснення другої.

Якщо аналіз всієї сукупності філософських та соціально-політичних проблем задля пошуку «гідних засобів... для досягнення благополуччя», яке, вважає Козельський, є «природне право» всіх людей, хоча, «незважаючи на це, небагато з них ним користуються» [9, 412] здійснюється філософом у спокійній, виваженій манері, то як тільки він входить у сферу конкретних, практичних питань суспільного життя, то всі його заяви щодо «неприятелів» набувають дуже живого, по-особливому гострого, полемічного характеру, а речення іноді займають по

декілька сторінок.

Розвиваючи етичні міркування, пов'язані з ідеєю «неспротиву злу насильством», Козельський засвідчує власну, відмінну від багатьох сучасників, позицію. Так, наприклад, один із політичних мислителів XVIII ст. В. Золотницький зап'яць років до появи «Філософічних пропозицій» Я. Козельського стверджував, що дійсна добродієність народу полягає в його покорі та слухняності, що саме покора «веде до вічності блаженства», і якщо ця добродієність в цьому житті людини «не винагороджується в силу певних обставин, то в іншому житті їй визначається особлива відплата» [6, 68-69]. Золотницький закликає любити свого ближнього навіть тоді, коли він є твоїм кривдником. Якщо тобі нанесли кривду, повчас він, і особливо якщо кривдник «набагато сильніший за тебе..., то поступися йому і дай місце його злобі» [6, 107].

Приблизно таку ж позицію засвідчує попередник Козельського Хр. Баумейстер – один з тих філософів, погляди якого слугували своєрідним орієнтиром для розробки його теоретичної системи. У своїх моральних постулатах Хр. Баумейстер повчас, що про ворогів наших слід думати так, ніби вони нас не скривдили. Якщо ж кривдник робить замах на ваше життя, то йому можна вчинити опір, але лише в крайньому випадку, та й то при цьому ваш опір має бути «щонайменшим», аби він «ніякої шкоди... не зазнав» [1, 142-147].

У «Філософічних пропозиціях» виклад кредо їх автора щодо «неспротиву» займає значне місце. Я. Козельський пояснює читачеві, що, чинячи спротив неприятеливі, люди швидше можуть бути добродієними, ніж тоді, коли вони покірно терплять образи: в такому випадку, пояснює він, «вони, не силуючи свою натуру, не зможуть звикнути до злоби, яка природньо і необхідно [виділено нами – М.З.] народжується і зміцнюється навіть у самому лагідному серці через велике і довгочасне терпіння» [9, 121].

Наше підкреслення має на меті увиразнити думку Козельського про те, що людині за її природою невластиво приховувати злобу на своїх кривдників, і якщо терпіння все ж таки вичерпується, то спротив є не тільки морально виправданим, але й морально необхідним, підкреслюючи, що «для підкріплення божественного закону, який не терпить злодіянь, були б вартими такі повинності... сплачувати за цивільним і природним правами» [9, 116], оскільки «доброчесність» і «злоба» в принципі несумісні одна з одною.

Характерно, що при викладенні ряду своїх положень, Я. Козельський робить своєрідну «перерву», заповнюючи її деталізацією юридичних положень, термінів, характеристикою сімейно-шлюбних, майнових стосунків, переходить до проблем політики, психологічних типів та

особистісних рис людини. Раптом знову, як резюме, у нього звучить наступне: «Із таких людей, які зазнали великих утисків і образ з боку вищих від себе, але вміють приховувати свою досаду перед ними, дехто при першій же нагоді стає дуже мстивим, що є цілком природнім. Адже якщо річку довго удержувати греблею, то як тільки вона знайде місце для свого прориву, то ще з більшою стрімкістю силкується туди пройти і тим самим все більше підриває греблю, чим довше стримувалася течія тієї ріки; точнісінько так і люди: якщо їх облудою довго примушують до терпіння, вони, як тільки знайдеться зручний випадок, тим швидше і сильніше вихлюпнуть назовні свою досаду; і такі люди іноді самі бувають винуватцями своїх бід, однак найчастіше причиною хвилювання їх сердець виступають самі лишень кривдники, і у цьому випадку справедливим було б вважати їх майже за безвинних [виділено нами – М.З.]» [9, 156-157.].

Як бачимо, хоч і в завуальованій формі, це моральне міркування є своєрідним «переносом» із моралі в сферу соціальних відносин, загостренням питання про насильницьке приборкання гнобителів і, що найважливіше, – виправданням таких дій. Так, розвиваючи етичні міркування, пов'язані з критикою ідеї «неспротиву», Козельський зумів підійти до вирішального висновку великої соціально-політичної значимості – думки про виправдання права народу на помсту, на боротьбу проти гноблення і гнобителів. У даному випадку він розвиває і поглиблює теорію природного права, доповнюючи її правом захищатися силою від нанесеної шкоди, або ж «правом відплати за кривду». А тому ми цілком погоджуємося з оцінкою ролі Я. Козельського у розробці теорії природного права, здійснену В.С. Дмитриченком, який зазначав: «В цьому полягає його історична заслуга в історії світової суспільної думки, бо навіть у французьких просвітителів XVIII ст. цей істотний момент природного права відсутній» [4, 45]. Звичайно ж, висловлювання Козельського про правомірність повстання аж ніяк не звучало у формі прямого заклику до дії.

Отже, попри певний схематизм, умовність виразу етичних та соціально-політичних поглядів Козельського, читач «Філософічних пропозицій» відчуває, що викладені в них думки є результатом гострого і проникливого сприйняття життя, об'єктивного реалістичного підходу до сучасних авторів явищ російської кріпосницької дійсності.

Посилання

1. Баумейстер Хр. Нравоучительная философия / Хр. Баумейстер. – СПб., 1764.
2. Белашов В.І. Глухів – столиця гетьманської і Лівобережної України / В.І. Белашов. – Глухів, 1996.
3. Борисенко В.А. Глухів як колыска українського націоналізму (До питання про витоки і деякі історичні

параметри української національної ідеї) / В.А. Борисенко // Історико-культурна спадщина Глухівщини. – С. 13-15.

4. Дмитриченко В.С. Суспільно-політичні погляди Я.П. Козельського / В.С. Дмитриченко. – К., 1957.

5. Заремський М.Й. Погляди Я.П. Козельського у контексті філософської думки в Україні XVIII ст. / М.Й. Заремський // Глухів і Глухівщина в історії українського національного відродження (Творча спадщина родини Марковичів). – К.: ІНЮРЕ, 1999. – С. 70-83; Заремський М.Й. Становлення категорії «культура» в філософській творчості Якова Козельського / М.Й. Заремський // Актуальні проблеми духовності: зб. наук. пр. – Кривий Ріг: КДПУ, 2005. – С. 81-89.; Заремський М.Й. Ідеї гуманізму в творчості Якова Козельського / М.Й. Заремський // Актуальні проблеми духовності: зб. наук. пр. – Кривий Ріг: КДПУ, 2006. – С. 144-155.

6. Золотницький В. Состояние человеческой жизни / В. Золотницький. – СПб., 1763.

7. История отечественной математики: в 4 т. – Т. 1. – С. 374.

8. Козельский Я.П. Государь и министр, книга, сочиненная господином Мозером, с немецкого языка переведена артиллерии капитаном Яковом Козельским / Я.П.Козельский. – СПб., 1766.

9. Козельский Я.П. Философические предложения / Я.П. Козельский. – СПб., 1768.

10. Леонтович В.В. История либерализма в России. 1762-1914. Серия ИЮРН / Под общ. ред. А.И. Солженицина / В.В. Леонтович. – Париж: УТСА-Press, 1980. – 549 с.

11. Лой А.М., Толстоухов А.В. Практична філософія сьогодення: предмет і перспективи / А.М. Лой, А.В. Толстоухов // Практична філософія. – 2000. – № 1. – С. 7.

12. Рассел Бертран. Історія західної філософії / Б. Рассел; пер. з англ. Ю. Лісняк, П. Тарашук. – К.: Основи, 1995. – С. 501.

Заремский М.И. Идеи либерализма в социально-политической концепции украинского просветителя XVIII ст. Я.П. Козельского

В статье анализируются идеи либерализма в социально-политической концепции Якова Козельского – выдающегося деятеля украинского Просвещения, в 1770-1778 гг. – сотрудника Малороссийской коллегии в г. Глухове, основателя эпистемного подхода в развитии отечественной философии.

Ключевые слова: либерализм, практическая философия, «внутреннее благополучие» общества, добронравие, добродетель, «право на возмездие».

Zaremsky M.Y. Liberal ideas in the socio-political concept of Jacob Kozelsky - the eminent representative of Ukrainian Enlightenment

The article deals with liberal ideas in the socio-political concept of Jacob Kozelsky - the eminent representative of Ukrainian Enlightenment, in 1770-1778. - an employee of a Malorosiyska Collegiia in Hlukhiv, the founder of epistemny approach in the development of philosophy.

Key words: liberalism, practical philosophy «inner well-being» of society, charity, chastity, «the right to revenge».

22.03.2011 р.

УДК 94(477):624.074.354

С.Б. Юрченко

ПРИГОДА ГАВРИЛА РАЄВСЬКОГО У ГАМАЛІЇВСЬКОМУ МОНАСТІРІ

На підставі нових архівних матеріалів встановлюється ім'я архітектора, котрий був автором брами Гамаліївського монастиря.

Ключові слова: Гамаліївський монастир, архітектор, контракт, брама, новація.

Гамаліївський монастир є однією з найбільш визначних пам'яток доби Гетьманщини XVIII ст., проте до останнього часу не було відомо жодного імені зодчого чи архітектора, який би долучився до створення цього ансамблю. Авторів вдалося виявити архівну справу, що проливає світло на час будівництва монастирської брами та одночасно повідомляє ім'я її автора.

Влітку 1753 р. «жител киевский» Гаврило Раєвський подав до Генеральної військової Канцелярії у Глухові скаргу на Гамаліївський монастир, в якій повідомлялося, що 2 березня того ж року ним та намісником монастиря Феодосієм Левицьким укладено контракт, відповідно до якого Гаврило Раєвський підрядився розібрати старубраму та замість неї збудувати нову. Проте, незважаючи на умови контракту, монах Іакинф Костровський примушував робітників «к великой сторонной работе», а після того, як вони відмовилися, «без всякого его здравого разсудителства», не беручи до уваги, що будівельники вільні люди, а не монастирські піддані, взяв Раєвського «под караул, заковал в железо и держал немало». Визволив майстра намісник монастиря, що саме повернувся із Києва, куди він їздив у консисторських справах. Після цього постраждалий звернувся до справедливого суду, «дабы тот монах Костровский по его безстрашию и самоуправству, паче ж за его неделный поступок не был изуветчен». Далі у скарзі викладена вимога до монастиря компенсувати вимушений прогул, оскільки майстер платив своїм людям не від обсягів виконаних робіт, а поденно. Тому Раєвський просить «пустить по Харлампиевского Гамалеевского монастиря законникам от оной Войсковой Генеральной Канцелярии ордером предложить, дабы они над контракт мне некакой сторонной работе тепер не употребляли и в те не принуждали, и некакой мне обиды не чинили, а за прогул моих недостаточеству работников по договору подлежащее награждение учинили» [1].

У якості доказу в кінці скарги було додано «точную копию» контракту. Цей цікавий документ варто розглянути більш детально. У ньому говориться, що контракт даний «в художестве муровщику» Гаврилу Раєвському у тому, що він зобов'язується за літо 1753 року зовсім розібрати